

Analiza comparativă a traficului de ființe umane și proxenetism.

Coordonator:

Stăvilă Mihai, doctor în drept,

lector universitar, USEM.

stavila.m.v@gmail.com

A elaborat :

Șișcanu Andreea studenta,

anul III, Grupa 301 Drept.

siscanu.andreea@gmail.com

Rezumat:

Fenomenul traficului și a proxenetismului a existat întotdeauna, dar acesta a evoluat mult de-a lungul timpului. Traficul de ființe umane și proxenetismul în diversele lui forme, inclusiv și traficul de copii, prezintă infracțiuni periculoase, care duc în mod esențial la încălcarea drepturilor și libertăților persoanei. Profunde transformări social-economice pe care societatea le-a cunoscut în evoluția sa au marcat, cum era și firesc, în mod direct și fenomenul traficului de persoane și proxenetismul. Traficul de ființe umane și a proxenetismul în diversele lui forme, prezintă infracțiuni periculoase, care duc în mod esențial la încălcarea drepturilor și libertăților persoanei. Din această perspectivă, obiectivul prioritar al formării profesionale a judecătorilor și procurorilor la cercetarea și judecarea cauzelor cu privire la traficul de persoane trebuie să devină aprofundarea cunoștințelor teoretice și practice privind activitatea de investigație a acestor infracțiuni cât și judecarea acestor cauze.

Cuvinte cheie: traficul de ființe umane, proxenetismul, lezarea drepturilor, libertatea persoanei, judecare.

Summary:

The phenomenon of trafficking and pimping has always existed, but it has evolved a lot over time. Trafficking in human beings and pimping in its various forms, including child trafficking, are dangerous crimes, which essentially lead to the violation of the rights and freedoms of the person. The profound socio-economic transformations that society has experienced in its evolution have, naturally, directly marked the phenomenon of human trafficking and pimping. Trafficking in human beings and pimping in its various forms are dangerous crimes, which essentially lead to the violation of the rights and freedoms of the person. From this perspective, the priority objective of the professional training of judges and prosecutors in the investigation and adjudication of cases regarding human trafficking must become the deepening of theoretical and practical knowledge regarding the investigative activity of these crimes as well as the adjudication of these cases.

Key words: human trafficking, pimping, violation of rights, freedom of the person, hearing.

Introducere.

Juridică internațională a traficului de ființe umane descrie fenomenul ca "recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea persoanelor, prin amenințarea cu sau utilizarea forței sau altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate, sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatarei. Exploatarea cuprinde, cel puțin, exploatarea prostituției celorlalți sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile similare acesteia, aservirea sau prelevarea de organe. raticul de ființe umane este un fenomen complex, abordat din perspectiva criminalității organizate transnaționale, dar și o încălcare gravă a drepturilor omului, care în continuare afectează statele din întreaga lume, inclusiv Republica Moldova.

Republica Moldova rămâne a fi o țară de origine, iar forma predominantă de exploatare a victimelor TFU o constituie exploatare prin muncă.

Metodele de control ale victimelor în faza de exploatare au rămas neschimbate, cele mai des folosite tehnici fiind datoria financiară fictivă, sechestrarea actelor de identitate, aplicarea violenței sau amenințarea cu violența a victimei sau a familiei, amenințarea predării către autoritățile țării în care se află victima în cazul șederii ilegale.

Rezultate și discuții.

Infrațiunea de proxenetism prezintă un anumit pericol în desfășurarea relațiilor sociale. Termenul de proxenetism derivă și este legat de cuvântul prostituție. Despre practicarea prostituției se spune că este una din cele mai vechi meserii din lume. Realitatea a demonstrat însă că, în multe cazuri, persoana care practica prostituția era de fapt o victimă a fenomenului traficului de persoane. Sau a exploatarei sexuale, cum ar fi infrațiunea de proxenetism.

Infrațiunea de proxenetism (art.220 CP RM) face parte din grupul infrațiunilor contra sănătății publice și conviețuirii sociale, prevăzute de Capitolul VIII al Părții Speciale a Codului penal. Această infrațiune se exprimă în îndemnul sau determinarea la prostituție ori în înlesnirea practicării prostituției, ori în tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de o altă persoană. În același timp, așa cum remarcă just S.L. Oprea, dintre toate formele pe care le îmbracă scopul traficului de ființe umane, obligarea la practicarea prostituției constituie cel mai întâlnit fenomen . [1]

Necesitatea delimitării infrațiunilor prevăzute la art.165 CP RM și la art.220 CP RM :

- este prevăzută răspunderea, inclusiv, pentru recrutarea victimei în scop de impunere ulterioară a acesteia să se prostitueze;
- se prevede răspunderea, inclusiv, pentru îndemnul sau determinarea la prostituție; prin urmare, s-ar părea că asistăm la o concurență a două norme penale.

La fel, necesitatea disocierii celor două fapte infraționale este condiționată de unele formulări din practica judiciară, atunci când, într-o manieră stângace și neevoluată, se încearcă argumentarea reținerii la calificare fie a infrațiunii prevăzute la art.165 CP RM, fie a celei prevăzute la art.220 CP RM:[2]

În alt context, pot fi consemnate anumite **asemănări** între infrațiunea de trafic de ființe umane și infrațiunea de proxenetism:

- 1) ambele infrațiuni pot aduce atingere, în plan secundar, relațiilor sociale cu privire la integritatea corporală sau la libertatea psihică a persoanei;

- 2) ambele infracțiuni pot avea obiect material, atunci când presupun o influențare directă asupra corpului persoanei;
- 3) ambele infracțiuni sunt infracțiuni formale;
- 4) intenția poate fi numai directă – atât în cazul traficului de ființe umane, cât și în cazul proxenetismului;
- 5) vârsta minimă de 16 ani este vârsta răspunderii penale pentru subiecții ambelor infracțiuni;

Însă, desigur, **deosebiri** care marchează infracțiunile prevăzute la art.165 și 220 CP RM. În primul rând, comportă deosebiri obiectul juridic generic și obiectul juridic special (obiectul juridic principal) al celor două fapte infracționale.

Astfel, - *obiectul juridic generic al traficului de ființe umane îl formează relațiile sociale cu privire la libertatea, cinstea și demnitatea persoanei.*

- *Obiectul juridic generic al proxenetismului îl constituie relațiile sociale cu privire la sănătatea publică și la conviețuirea socială.*

În cazul infracțiunii prevăzute la art.165 CP RM, obiectul juridic principal îl formează relațiile sociale cu privire la libertatea fizică a persoanei. În opoziție, obiectul juridic special sau, după caz, obiectul juridic principal al infracțiunii de proxenetism îl constituie relațiile sociale cu privire la moralitatea și neaservirea actelor sexuale

Proxenetismul poate aduce atingere, în plan secundar, și relațiilor sociale cu privire la libertatea fizică a persoanei

Consider că, dacă, în legătură cu infracțiunea prevăzută la art.220 CP RM, victima proxenetismului este lipsită de libertate, se impune calificarea suplimentară în baza art.166 CP RM. Pe cale de consecință, întrucât nu rezultă din art.220 CP RM, privațiunea ilegală de libertate nu poate fi absorbită de infracțiunea de proxenetism.

O altă **deosebire** dintre infracțiunile de trafic de ființe umane și de proxenetism se referă la victima infracțiunii: *victimă a infracțiunii prevăzute la art.220 CP RM poate fi și o persoană minoră.*

Dar, mai există un aspect legat de victimele celor două infracțiuni confruntate. Astfel, se arată: „În cazul proxenetismului, prostituata, de regulă, nu este victimă. În această situație, între prostituată și proxenet există niște relații benevole. Însă, în unele cazuri, persoanele implicate pot fi recunoscute ca victime, deoarece infracțiunea dată le poate cauza pagube morale, fizice sau materiale”.

Considerăm că, în toate cazurile, infracțiunea de proxenetism are victimă: persoana care este subiectul pasiv în raportul juridic penal de conflict, ce s-a născut ca urmare a săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.220 CP RM, și care este subiectul relațiilor sociale reprezentând obiectul acestei infracțiuni.

Sub acest aspect, **consimțământul victimei** de a se prostitua nu-i anulează în nici un fel de împrejurări calitatea de victimă. În altă ordine de idei, deosebirea dintre traficul de ființe umane și proxenetism rezidă în *tratamentul relativ diferit aplicat victimelor celor două fapte infracționale.*[3]

O altă deosebire dintre infracțiunile specificate la art.165 și 220 CP RM se referă la *maniera de exprimare a consimțământului de către victimă.*

În acest sens, în literatura de specialitate se menționează: „În cazul infracțiunii de proxenetism, ... persoana recrutată își dă acceptul, consimte nestingherit și întotdeauna în înțelegere cu persoana care o recrutează, în vederea practicării prostituției, cu scopul obținerii de avantaje reciproce” ; „La proxenetism, persoana care este îndemnată sau căreia i se înlesnește practicarea prostituției își dă acordul în mod nealterat, voința sa de a se prostitua aparținându-i în totalitate, în mod liber” .

Considerăm că tocmai la acest criteriu se referă la infracțiunea de trafic de ființe umane se poate realiza numai prin acte de **constrângere** ori acte asimilate acestora; în cazul când o persoană, fără a recurge la mijloace de constrângere, îndeamnă sau înlăsește practicarea prostituției ori trage foloase în urma practicării prostituției, aceasta săvârșește infracțiunea de proxenetism.

Iată o serie de formulări din practica judiciară, care ilustrează aceste explicații:

„Practicarea prostituției (probabil, s-a avut în vedere a proxenetismului – n.a.) nu poate fi identificată cu traficul de ființe umane, pe motiv că aceasta presupune asumarea liberă a deciziei persoanei privitor la întreținerea de relații sexuale în scopul obținerii unor beneficii materiale, pe când în cazul traficului de ființe umane este prezent elementul înșelăciunii etc., astfel părțile vătămate fiind înșelate de către inculpată”[4]

„De una singură, acțiunea, fără utilizarea unui mijloc de constrângere (influență), nu poate atesta prezența infracțiunii prevăzute la art.165 CP RM, chiar dacă această acțiune a avut ca scop exploatarea victimei. Pentru ca infracțiunea de trafic de ființe umane să fie calificată ca atare, urmează ca făptuitorul să săvârșească cel puțin una din acțiunile din care se compune infracțiunea, prin cel puțin unul dintre mijloacele prevăzute de legea penală și anume – referitor la acțiunea imputată „recrutare” prin mijlocul „înșelăciune”, care constă în inducerea în eroare a persoanelor cu privire la faptul că vor fi angajate la muncă în calitate de dansatoare, deși în realitate au fost impuse să practice prostituția” .

Dacă ne referim la alcătuirea laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.220 CP RM, atunci acțiunea prejudiciabilă corespunzătoare se prezintă prin intermediul următoarelor modalități:

- 1) *îndemnul la prostituție;*
- 2) *determinarea la prostituție;*
- 3) *înlesnirea practicării prostituției;*
- 4) *tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o altă persoană.*

Este adevărat că, în prezența circumstanței agravante de la lit.d) alin.(2) art.220 CP RM, acestei acțiuni prejudiciabile i se adaugă o acțiune adiacentă, și anume: aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei ori amenințarea cu aplicarea ei față de persoana care practică prostituția sau față de rudele sau apropiații acesteia.

A fost bătută și că a avut câte cinci clienți pe zi, rămânând gravidă și calică. În ansamblu cu alte probe, aceasta demonstrează faptul că a fost traficată” .

O altă **deosebire** dintre traficul de ființe umane și proxenetism *constă în finalitatea sau, altfel spus, în scopul final urmărit de făptuitor.*

În acest sens, în doctrina penală se susține că, în cazul proxenetismului, făptuitorul trage foloase, dar și victima își însușește o parte substanțială din beneficii; în cazul traficului de ființe umane, întreaga activitate are loc în scopul exclusiv al exploatării victimei, adică folosul obținut este însușit în întregime sau într-o proporție ce semnifică exploatarea de către traficanți . De la caz la caz, această proporție poate fi diferită. Este cert că ea trebuie să fie una rezonabilă. De exemplu, dacă în țara respectivă prostituția este legalizată, atunci retribuția victimei proxenetismului trebuie să fie comparabilă cu retribuția persoanei care practică legalmente prostituția, cu luarea în considerație a diferențelor de rigoare. [5]

După prezentarea tuturor diferențelor specifice dintre infracțiunile prevăzute la art.165 și 220 CP RM este necesar a menționa că tocmai datorită acestor incompatibilități considerabile nu este posibil ca infracțiunea de trafic de ființe umane să absoarbă infracțiunea de proxenetism, sau viceversa. O altă **deosebire** constă în aceea că, în primul caz, proxenetismul este săvârșit după consumarea traficului de ființe umane, marcat de **recrutarea victimelor prin abuz de poziția lor de vulnerabilitate.**

Considerăm că, dacă, în legătură cu infracțiunea prevăzută la art.220 CP RM, victima proxenetismului este lipsită de libertate, se impune calificarea suplimentară în baza art.166 CP RM. Suntem de acord că libertatea fizică a persoanei nu este un apendice al altor valori sociale desemnând persoana . Pe cale de consecință, întrucât nu rezultă din art.220 CP RM, privațiunea ilegală de libertate nu poate fi absorbită de infracțiunea de proxenetism.

De fiecare dată, atunci când este săvârșită, infracțiunea de privațiune ilegală de libertate trebuie să-și găsească locul cuvenit în cadrul calificării juridice.

O altă *deosebire* dintre infracțiunile de trafic de ființe umane și de proxenetism se referă la victima infracțiunii: victimă a infracțiunii prevăzute la art.220 CP RM poate fi și o persoană minoră.[6]

DEOSEBIREA :

Traficul de ființe umane	Proxenetism
<ol style="list-style-type: none"> 1. sechestrarea persoanelor/victime 2. poate cădea mai multe persoane copii minori,barbați,femei 3. confiscarea actelor 4. sustragerea și distrugerea actelor 5. amenințarea cât și aplicarea violenței asupra acesteia 6. oferta de muncă avantajoasă 7. privarea de libertate 8. contra voinței persoanei 9. răpirea persoanei 10. înșelăciune, robie 11. tortura cu provocari de durere și suferință 	<ol style="list-style-type: none"> 1. prin îndemînarea unei persoanei 2. determinarea la prostituție 3. profită de vulnerabilitate acesteia

Proxenetismul este îndemnul sau determinarea la prostituție ori înlesnirea practicării prostituției,ori tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o altă persoană, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de ființe umane. Prin prostituție se înțelege practicarea de acte sexuale cu diferite persoane, care beneficiază de serviciile prostituatei, aceasta urmînd să isi procure mijloace de existență. Persoana care practică prostiruția va fi pedepsită conform art. 89 Cod contravențional.

Norma legiferată în cadrul art.220 este una alternativă, cuprinzînd următoarele modalități normative:

1. Îndemnul la prostituție - stimularea interesului unei persoane în vederea practicării prostituției.
2. Determinarea la prostituție - întreprinderea unor eforturi de natură a influența o persoană să practice prostituția. Făptuitorul, prin activitatea sa, a făcut ca victim să ia hotărîrea să practice prostituția.
3. Înlesnirea practicării prostituției - ajutorul unei acordat unei persoane, să practice prostituția (de exemplu prin acordarea locuinței, prin finanțarea organizării unui local unde se vor desfășura așa fel de activitate)
4. Tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de o altă persoană- obținerea foloaselor patrimoniale și nepatrimoniale de orice fel.

Concluzii

Traficul de ființe umane este o infracțiune complexă (fiind prezente mai multe modalități normative de acțiuni, metode, dar și scopuri), din care considerente nu se exclude existența concurenței normelor juridico-penale, dar și a concursului de infracțiuni. Delimitarea traficului de ființe umane de infracțiuni conexe reprezintă o problemă actuală a teoriei și practicii judiciare. La realizarea propriu-zisă a delimitării acestora se impune elucidarea semnelor componentelor de infracțiuni, în special cele ale laturii obiective și laturii subiective.

Delimitarea traficului de ființe umane de unele infracțiuni conexe. Practica judiciară a Republicii Moldova întâmpină dificultăți la delimitarea traficului de ființe umane de infracțiuni conexe, fapt datorat particularităților (specificului) procesului penal, în cadrul căruia se examinează/stabilesc circumstanțele comiterii faptei. Aprecierea probelor și încadrarea juridică a faptei reprezintă o activitate practică, care are la bază liberul-arbitru, ceea ce oferă limitele largi de discreție inclusiv în procesul de încadrare juridică a infracțiunilor.

TRAFIC DE FIINȚE UMANE presupune :

1. recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane;
2. amenințarea cu folosirea forței sau diferite forme de constrângere care nu implică violența, precum fraudă sau înșelăciunea;

Considerăm că, în toate cazurile, infracțiunea de proxenetism are victimă: persoana care este subiectul pasiv în raportul juridic penal de conflict, ce s-a născut ca urmare a săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.220 CP RM, și care este subiectul relațiilor sociale reprezentând obiectul acestei infracțiuni. Sub acest aspect, consimțământul victimei de a se prostitua nu-i anulează în nici un fel de împrejurări calitatea de victimă. În altă ordine de idei, deosebirea dintre traficul de ființe umane și proxenetism rezidă în tratamentul relativ diferit aplicat victimelor celor două fapte infracționale. Astfel, conform alin.(4) art.165 CP RM, victima traficului de ființe umane este absolvită de răspundere penală pentru infracțiunile săvârșite de ea în legătură cu această calitate procesuală. În art.220 CP RM lipsește o asemenea prevedere. În același timp, nu putem trece cu vederea că la alin.(2) art.89 „Practicarea prostituției” din Codul contravențional se stabilește: „Persoana angajată în prostituție contrar voinței sale este degrevată de răspundere contravențională”. O altă deosebire dintre infracțiunile specificate la art.165 și 220 CP RM se referă la maniera de exprimare a consimțământului de către victimă.

Referințe bibliografice.

- [1] Oprea S.L. Proxenetism. Trafic de persoane. Trafic de minori. Asemănări. Deosebiri. Dificultăți în administrarea probatoriilor.
- [2] Codul penal art 165 si 220
- [3] Botnaru Gh., Caracterizare criminologică și juridică-penală a traficului de ființe umane, Chișinău, 2008;
- [4] Brînză S., Din nou despre interpretarea noțiunii de prostituție în practica judiciară a Republicii Moldova (disponibil -
- [5] Popa V. Delimitarea traficului de ființe umane de proxenetism
- [6] Codul penal al RM art 165 si 220